In deze wettelijke regeling vormt de terugbetaling van de bijdragen waarop de werknemer die in dienst van de nationale overheid treedt na bijdragen voor een verplichte verzekering te hebben betaald, namelijk een compensatie voor het feit dat hij na minder dan een minimale duur van bijdragebetaling bij zijn overgang in overheidsdienst elk recht op pensioen uit hoofde van de regeling waarbij hij voordien was aangesloten, verliest, terwijl de werknemer die in overheidsdienst van een andere Lid-Staat treedt, ingevolge de betrokken wettelijke regeling aangesloten mag blijven en vrijwillig bijdragen mag betalen, zodat het twee niet vergelijkbare situaties betreft, waarop het nondiscriminatiebeginsel niet van toepassing is.

RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-28/92 *

I — De feiten en het procesverloop

1. *Het nationale recht*

§ 1229, lid 1, sub 3, en lid 2, van de Reichsversicherungsordnung (wet op de sociale verzekering, hierna: „RVO"), die overeenkomt met § 6, lid 1, sub 3, en lid 2, van het Angestelltenversicherungsgesetz (wet op de bediendenverzekering, hierna: „AVG") bepaalt in de destijds van toepassing zijnde versie:

„(1) Niet verplicht verzekerd zijn:

(...)

3. Ambtenaren en andere werknemers van de onder 2 genoemde publiekrechtelijke lichamen, indien zij het vooruitzicht hebben op een levenslange uitkering en op een uitkering aan nabestaanden op grond van voorschriften of beginselen van het amtenarenrecht of op grond van overeenkomstige regelingen van het kerkelijk recht.

(2) Of, en zo ja, sinds wanneer, vooruitzicht bestaat op een levenslange uitkering en op een uitkering aan nabestaanden in de zin van § 1229, lid 1, sub 3, wordt voor de werknemers in dienst van de Bondsoverheid of in dienst van een publiekrechtelijk lichaam dat valt onder de Bondsoverheid, wordt beslist door de bevoegde Bondsminister, en voor de werknemers van andere publiekrechtelijke lichamen door het hoogste bestuursorgaan van het Land, in welks onderneming of dienst de werkzaamheden worden uitgeoefend, of waarin het lichaam is gevestigd."

* Procestaal: Duits.

§ 1233, lid 1, van de RVO, die overeenkomt met § 10, lid 1, van het AVG, bepaalt:

„(1) Degene die noch krachtens deze wet, noch krachtens het AVG, de wet op de verzekering voor mijnwerkers, de wet op de verzekering voor ambachtslieden of de wet op de sociale verzekering voor gehandicapten in beschermde inrichtingen verplicht verzekerd is en zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats in het toepassingsgebied van deze wet heeft, kan vrijwillig premies betalen voor tijdvakken na het zestiende levensjaar. De eerste zin geldt eveneens voor iedere Duitser, als bedoeld in artikel 116, lid 1, van het Grundgesetz, die zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats in het buitenland heeft.

(1a) Lid 1 geldt voor degenen die op grond van § 1229, van deze wet, artikel 6 van het AVG, artikel 31 van de wet op de verzekering van mijnwerkers niet verplicht verzekerd zijn, of die krachtens de artikelen 7 en 8 van het AVG en artikel 32 van de wet inzake de verzekering voor mijnwerkers van de verplichte verzekeringsplicht zijn vrijgesteld, uitsluitend indien zij gedurende 60 kalendermaanden premies hebben betaald."

§ 1303, lid 1, van de RVO, die overeenkomt met § 82, lid 1, van het AVG bepaalt:

„(1) Indien de verzekeringsplicht in alle takken van de wettelijke pensioenverzekering vervalt zonder dat recht bestaat op vrijwillige verzekering, of indien het recht op vrijwillige verzekering om een andere reden eindigt dan het ontstaan van een verzekeringsplicht in een tak van de wettelijke pensioenverzekering, wordt aan de verzekerde op verzoek de helft van de premies die zijn betaald over het tijdsvak na 20 juni 1948 in het gebied van de Bondsrepubliek, in het tijdvak na 24 juni 1948 in Berlijn en in het tijdvak na 19 november 1947 in Saarland, terugbetaald. [...]"

2. *Het hoofdgeding*

M.-H. Leguaye-Neelsen (verzoekster), een in 1951 geboren Frans onderdaan, betaalde van 1973 tot 1977, in welke periode zij in Duitsland werkzaam was, verplichte premies aan de Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (hierna: „BfA") voor een totale periode van minder dan 60 maanden. Sinds 1973 betaalt zij verplichte premies voor de Franse verzekering voor ambtenaren.

Aangezien verzoekster naar Frankrijk wilde terugkeren, waar zij inmiddels als lerares in overheidsdienst werkzaam is, verzocht zij in september 1990 om terugbetaling van de in Duitsland voor de wettelijke pensioenverzekering betaalde premies.

Dit verzoek werd bij beschikking op 19 september 1990 door de BfA afgewezen. Het door verzoekster ingediende bezwaar werd bij beschikking van 11 januari 1991 afgewezen.

Volgens de BfA is verzoekster als Frans onderdaan met woonplaats in Duitsland gelijkgesteld met een Duits onderdaan en heeft zij derhalve het recht zich vrijwillig te verzekeren, waarmee het recht op terugbetaling van de betaalde premies vervalt. Het recht op vrijwillig voortgezette verzekering wordt niet reeds uitgesloten op grond van het feit, dat verzoekster als Frans ambtenaar recht heeft op een Frans ambtenarenpensioen. Ambtenaren die enkel de hoedanigheid van ambtenaar in een andere Lid-Staat verkrijgen of hebben verkregen, worden niet van vrijwillige verzekering uitgesloten.

Leguaye-Neelsen stelde op 7 februari 1991 beroep in bij het Sozialgericht Reutlingen, dat besloot de behandeling van de zaak te schorsen en het Hof de volgende prejudiciële vraag te stellen:

Moeten de artikelen 9, 10, lid 2, en 13, lid 2, sub d, van verordening (EEG) nr. 1408/71 aldus worden uitgelegd, dat het recht op terugbetaling van bijdragen of premies naar nationaal recht ook bestaat, wanneer een werknemer niet op grond van de nationale bepalingen van de betrokken Lid-Staat, maar op grond van de nationale bepalingen van een andere Lid-Staat bij een vergelijkbare sociale-zekerheidsregeling voor ambtenaren is aangesloten?

De verwijzende rechter is van mening, dat de onderhavige wettelijke regeling inbreuk maakt op het in artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1408/71 neergelegde beginsel van gelijke behandeling.

In de eerste plaats staat vast, dat verzoekster, zoals zij in het hoofdgeding vordert, recht op terugbetaling van de helft van de betaalde premies zou hebben gehad, indien zij Duits ambtenaar was geweest. Verder is de pensioenregeling voor Franse ambtenaren vergelijkbaar met die voor Duitse ambtenaren. Ten slotte is artikel 4, lid 4, van verordening nr. 1408/71, dat bijzondere regelingen voor ambtenaren of met hen gelijkgestelden uitsluit van de werkingssfeer van deze verordening, anders dan het Bundessozialgericht meent in zijn arrest van 12 september 1979, in gevallen als de onderhavige niet van toepassing, omdat het in casu niet om een bijzondere sociale-zekerheidsregeling voor Duitse ambtenaren gaat. Het Duitse stelsel van pensioenverzekering heeft enkel rekening gehouden met het feit dat de dubbele verzekeringen zoveel mogelijk dienden te worden voorkomen.

3. *Het procesverloop voor het Hof*

De verwijzingsbeschikking is op 3 februari 1992 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend: op 14 mei 1992 door verweerster in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door T. Herrmann, Leitender Verwaltungsdirektor bij de Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, door de Duitse regering, vertegenwoordigd door E. Röder, Ministerialrat bij het Bondsministerie van Economische zaken, en C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor bij dit ministerie, als gemachtigden, en op 31 juli 1992 door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door M. Patakia, lid van haar juridische

dienst, als gemachtigde, bijgestaan door B. Schulte van het Max-Planck Institut für ausländisches und internationales Sozialrecht, München.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Krachtens artikel 95, leden 1 en 2 van het Reglement voor de procesvoering heeft het Hof bij beschikking van 18 januari 1993 besloten, de zaak naar de Vijfde kamer te verwijzen.

II — Samenvatting van de bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

De *BfA* merkt op, dat § 210 van het Sechtes Buch Sozialgesetzbuch (SGB VI), waarmee tot 31 december 1991 § 82 van het AVG overeenstemde, als voorwaarde voor de terugbetaling van regelmatig betaalde pensioenpremies stelt, dat de verzekerde geen recht heeft op vrijwillige verzekering.

Verzoekster voldoet niet aan deze voorwaarde. Haar hoedanigheid van Frans onderdaan en haar woonplaats in Frankrijk staan niet eraan in de weg, dat de bepalingen inzake de vrijwillige verzekering in het Duitse pensioenverzekeringstelsel worden toegepast, aangezien verordening nr. 1408/71 in Bijlage VI, punt C, nr. 7 b, bepaalt dat de bepalingen inzake vrijwillige verzekering van toepassing zijn op onderdanen van een Lid-Staat die in een andere Lid-Staat dan Duitsland woonachtig zijn.

Ofschoon ingevolge § 7, lid 2, van het SGB (tot 31 december 1991 artikel 10, lid 1, sub a, van het AVG) het recht op vrijwillige verzekering beperkt is voor personen die niet verzekeringsplichtig zijn, zoals ambtenaren in de zin van artikel 5, lid 1, nr. 1, van het SGB VI, of die van deze verzekeringsplicht zijn vrijgesteld, geldt deze beperking niet voor verzoekster, omdat zij geen ambtenaar is in de zin van genoemde bepaling, die alleen geldt voor Duitse ambtenaren. In het Duits recht wordt niet in een gelijkstelling van een ambtenaar van een andere Lid-Staat met een Duits ambtenaar voorzien.

De BfA stelt het Hof derhalve voor, de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden.

De BfA merkt echter op, dat er een andere mogelijkheid bestaat om aan de wens van verzoekster tegemoet te komen. Ingevolge artikel 17 van verordening nr. 1408/71 kunnen de Lid-Staten of de bevoegde autoriteiten van deze staten voor bepaalde personen in onderlinge overeenstemming uitzonderingen vaststellen op onder andere de conflictregel van artikel 13, lid 2, sub a, van deze verordening, krachtens welke verzoekster, die in de betrokken tijd in Duitsland werkzaam was, in beginsel onder de Duitse wetgeving valt.

Op deze manier zou kunnen worden aangenomen, dat Leguaye-Neelsen in de betrokken periode niet onder de Duitse, maar onder de Franse wetgeving viel. Zij zou dan ten onrechte premies aan de Duitse pensioenverzekering hebben betaald en deze premies zouden dan ingevolge § 26, lid 2, van het SGB VI moeten worden terugbetaald.

Verzoekster behoort tot de in artikel 17 genoemde categorie van personen en de uitzondering zou door het bevoegde orgaan, het Bundesverband der Ortskrankenkassen, zonder speciale toestemming van het Franse bevoegde orgaan kunnen worden gemaakt. Volgens de informatie waarover de BfA beschikt, zou het Franse bevoegde orgaan over de betrokken periode geen aanvullende premies navorderen.

De *Duitse regering* herinnert in de eerste plaats aan de relevante Duitse bepalingen.

Overeenkomstig § 82 van het AVG worden de premies op verzoek terugbetaald aan verzekerden die niet onder de verplichte verzekering vallen en die geen recht hebben op vrijwillige verzekering.

Overeenkomstig § 6, lid 1, nr. 3, van het AVG (sinds 1 januari 1992, artikel 5, lid 1 van het SGB VI) vallen Duitse ambtenaren niet onder de wettelijke verplichte verzekering, omdat dat zij onder een bijzondere socialezekerheidsregeling vallen.

Uit § 10, lid 1, sub a, van het AVG volgt, dat indien deze ambtenaren over minder dan 60 maanden premies aan de pensioenverzekering hebben betaald, zij niet het recht hebben vrijwillige premies aan deze verzekering te betalen en derhalve geen terugbetaling van de betaalde premies kunnen vorderen.

Het bij § 82 van de AVG gewaarborgde recht op terugbetaling is dus een gevolg van het feit, dat de ambtenaar onder een bijzondere sociale-zekerheidsregeling voor Duitse ambtenaren valt.

Deze bepaling is niet van toepassing op personeel in overheidsdienst van andere Lid-Staten. Het begrip ambtenaar duidt, naar Duits ambtenarenrecht, op een betrekking bij een bepaalde ambtenarenrechtelijke werkgever en de vrijstelling van verplichte verzekering wordt eerst verleend, wanneer een hoogste autoriteit van de Bond of een Land waaronder de werknemer ressorteert, formeel heeft vastgesteld, dat vooruitzicht op een levenslange toelage in de zin van het ambtenarenrecht (§ 6, lid 2, van het AVG en § 5, lid 1, tweede zin van het SGB VI) is gewaarborgd. Andere personeelsleden hebben geen recht op terugbetaling van premies, aangezien zij het recht op vrijwillige verzekering behouden.

Volgens de Duitse regering vereist artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1408/71 niet, dat aan verzoekster als Frans ambtenaar een gelijk recht op terugbetaling wordt toegekend als aan een ambtenaar naar Duits ambtenarenrecht. Dit artikel schrijft namelijk een gelijke behandeling van de onder de personele werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 vallende werknemers bij de toepassing van de nationale bepalingen slechts voor „behoudens bijzondere bepalingen van deze verordening". Verzoekster valt als werkneemster werkzaam in Duitsland onder de verzekeringsplicht van verordening nr. 1408/71; krachtens artikel 4, lid 4, van deze verordening is de verordening echter juist niet van toepassing op bijzondere regelingen voor ambtenaren of met hen gelijkgestelden.

De vrijstelling van de verplichte verzekering voor ambtenaren berust op de onafhankelijke organisatie van hun sociale-zekerheidsstelsel, en deze specifieke vrijstelling is derhalve een onderdeel van de bijzondere regeling voor ambtenaren en met hen gelijkgesteld personeel.

Aangezien de verordening niet van toepassing is op de bijzondere pensioenregeling voor Duitse ambtenaren, kan verzoekster evenmin krachtens artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1408/71 met hen worden gelijkgesteld wat de gevolgen van deze bijzondere regeling op het gebied van de sociale verzekering betreft.

Voor de gevorderde terugbetaling van de premies moet verzoekster derhalve worden behandeld als een verzekerde Duits werkneemster, en niet als een Duits ambtenaar. Hieruit volgt, dat zij overeenkomstig § 82 van het AVG geen recht op teruggave van de betaalde premies heeft, omdat zij krachtens § 10, lid 1, sub a, van het AVG het recht behoudt zich vrijwillig te verzekeren. Volgens laatstgenoemde bepalingen, juncto Bijlage VI, punt C, sub 7 b, van verordening nr. 1408/71 blijft zij ook bij verblijf in Frankrijk het recht op betaling van vrijwillige premies voor de Duitse pensioenverzekering behouden.

De Duitse regering is van mening, dat ook uit de andere, door de verwijzende rechter genoemde artikelen geen andere conclusie kan worden getrokken.

Artikel 9 van verordening nr. 1408/71 bepaalt, dat een rechthebbende het recht op een vrijwillig voortgezette verzekering niet mag verliezen, op grond dat hij in een andere Lid-Staat woont. Dit wordt ook door de Duitse wetgeving gewaarborgd.

Artikel 10, lid 2, van deze verordening stelt de verplichte verzekering in een andere Lid-Staat voor de terugbetaling van premies uitdrukkelijk gelijk met die van de oorspronkelijke Lid-Staat. Dientengevolge kan, indien de betrokkene verzekeringsplichtige werkzaamheden in Frankrijk uitoefent, niet worden voldaan aan de voorwaarde voor het recht op terugbetaling van de premies uit hoofde van de Duitse wetgeving, te weten het vervallen van de verzekeringsplicht in alle takken van de wettelijke pensioenverzekering. Als verzoekster onder het algemene sociale-zekerheidsstelsel van Frankrijk vallende werkzaamheden zou uitoefenen, zou terugbetaling van de aan de Duitse pensioenverzekering betaalde premies krachtens het gemeenschapsrecht zijn uitgesloten.

Aangezien verzoekster haar rechten doet gelden door zich te beroepen op haar hoedanigheid van Frans ambtenaar, kunnen deze rechten ten slotte volgens artikel 13, lid 2, sub d, van verordening nr. 1408/71 slechts worden beoordeeld naar de Franse wetgeving, zodat zij deze rechten tegenover de Franse staat dient geldend te maken.

Het gemeenschapsrecht voorziet niet in bepalingen, die de gelijke behandeling van ambtenaren voorschrijven. Derhalve kan het geen overeenkomstige verplichtingen voor de Lid-Staten scheppen.

Uiteindelijk is dit ook niet onbillijk. In tegenstelling tot een Duits ambtenaar heeft verzoekster immers, door vrijwillig premies te blijven betalen, al na 60 maanden recht op een ouderdomspensioen in Duitsland bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Deze oplossing is gunstiger dan de gevraagde terugbetaling, waarbij slechts de eigen bijdragen van de werknemer worden terugbetaald.

Concluderend geeft de Duitse regering in overweging, de door de nationale rechter gestelde vraag te beantwoorden als volgt:

„De bepalingen van verordening (EEG) nr. 1408/71 verzetten zich niet tegen een nationale wetgeving, volgens welke enkel de nationale ambtenaren recht hebben op terugbetaling van de sociale-verzekeringspremies."

De *Commissie* merkt in de eerste plaats op, dat uit artikel 9 en uit Bijlage VI, punt C, sub 7, van verordening nr. 1408/71 volgt, dat onderdanen van een andere Lid-Staat vrijwillige premies aan de Duitse pensioenverzekering mogen betalen, zelfs indien zij niet hun woonplaats of hun gewone verblijfplaats in het toepassingsgebied van de in het hoofdgeding van toepassing zijnde RVO hebben.

Voor Duitse onderdanen is het recht op vrijwillige verzekering krachtens § 1233, lid 1, sub a, van de RVO beperkt, voor zover deze bepaling de rechten van degenen die niet onder de verplichte verzekering vallen (§ 1229 van de RVO), en van degenen die op hun verzoek van deze verzekeringsplicht zijn vrijgesteld (§ 1230 e. v. van de RVO) heeft ingeperkt. Zij hebben slechts recht op een pensioenverzekering, indien zij voordien gedurende ten minste 60 maanden premies hebben betaald op grond van een verzekeringsplichtige betrekking of werkzaamheid.

Deze voorwaarde van voorafgaande verzekering gedurende ten minste 60 maanden heeft ten doel, het met name voor ambtenaren moeilijker te maken om een aanvullende ouderdomsverzekering op te bouwen door betaling van vrijwillige premies.

Aangezien deze beperking van het recht op vrijwillig voortgezette verzekering er vaak toe heeft geleid, dat tot dan toe betaalde premies geen recht op een uitkering deden ontstaan, diende § 1303, lid 1, van de RVO, door de terugbetaling van de helft van de betaalde premies, compensatie te verlenen aan personen die de kans op een toekomstig pensioen verloren hadden.

Deze beperking van de vrijwillige verzekering geldt niet voor onderdanen van andere Lid-Staten die niet aan de criteria van verzekeringsvrijheid (§ 1229 van de RVO), of van de vrijstelling van de verzekeringsplicht (§ 1230 en volgende) voldoen. Zo valt een onderdaan van een andere Lid-Staat die in zijn land van herkomst ambtenaar is, niet onder de „ambtenaren en andere werknemers" in de zin van § 1229, lid 1, nr. 3 van de RVO, omdat de verzekeringsvrijheid van deze ambtenaren onder andere afhangt van het feit dat hun werkgever een van de onder nr. 2 van deze bepaling limitatief opgesomde publiekrechtelijke lichamen is.

Hieruit volgt, dat de beperking van het recht op vrijwillige verzekering volgens § 1233, lid 1, sub a, van de RVO niet kan worden toegepast op buitenlandse onderdanen, daaronder begrepen onderdanen van andere Lid-Staten.

Het bestaan van het recht op vrijwillige verzekering leidt tot uitsluiting van het recht op teruggave van betaalde premies, ook wanneer de betrokkene in feite geen gebruik maakt van dit recht.

Volgens artikel 9 van verordening nr. 1408/71 mag een Lid-Staat voor personen die voordien als werknemer aan de wetgeving van deze Lid-Staat onderworpen zijn geweest, het wonen op het grondgebied van de betrokken staat niet als voorwaarde voor de toelating tot de vrijwillige verzekering stellen.

Voor zover het nationale recht van een Lid-Staat — zoals in het onderhavige geval § 1308 van de RVO (thans § 210 van het SGB VI) — het recht op terugbetaling van premies onder andere afhankelijk stelt van de voorwaarde, dat de verzekerde niet langer verzekeringsplichtig is, bepaalt artikel 10, lid 2, van verordening nr. 1408/71, dat een terugbetaling van de premies ook dan is uitgesloten, wanneer de aanvrager in een andere Lid-Staat verplicht verzekerd is.

Artikel 13 van de verordening berust op het beginsel, dat een in artikel 2 van deze verordening bedoelde verzekerde, ongeacht zijn woonplaats en nationaliteit, onderworpen is aan de wetgeving van de Lid-Staat waar hij werkt.

Voornoemde bepalingen moeten worden gezien in samenhang met het fundamentele verbod van elke discriminatie tussen onderdanen van de Lid-Staten op grond van nationaliteit, dat zowel voor de communautaire wetgever als voor de Lid-Staten geldt.

Dit beginsel, dat in het bijzonder is neergelegd in de artikelen 7 en 48 van het Verdrag en wordt herhaald in artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1408/71, biedt niet alleen een rechtstreeks op de nationaliteit gebaseerde discriminatie, maar ook discriminatie die is gebaseerd op andere criteria maar in feite tot hetzelfde resultaat leidt (zie, onder andere, de arresten van 15 januari 1986, zaak 41/84, Pinna, Jurispr. 1986, blz. 1, r. o. 23-25, en 7 juni 1988, zaak 20/85 Roviello, Jurispr. 1988, blz. 2805, r. o. 14 en 16). Het algemene doel van deze bepalingen is nameljk, het vrije verkeer te waarborgen door afschaffing van iedere discriminatie inzake werkgelegenheid, beloning en andere arbeidsvoorwaarden.

Derhalve rijst in het onderhavige geval de vraag, of het feit dat onderdanen uit andere Lid-Staten die aldaar ambtenaar worden, met betrekking tot de vrijwillige verzekering en de daaruit voortvloeiende uitsluiting van het recht op terugbetaling van premies niet zijn gelijkgesteld met Duitse onderdanen die in de Bondsrepubliek Duitsland ambtenaar worden, een indirecte discriminatie in de zin van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1408/71 oplevert.

De uitsluiting van de bijzondere regelingen voor ambtenaren van de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 heeft slechts betrekking op deze bijzondere regelingen en niet

op de bepalingen die binnen het stelsel van de wettelijke pensioenregeling zijn vastgesteld met inachtneming van het bestaan van bijzondere regelingen voor ambtenaren.

Artikel 4, lid 1, van verordening nr. 1408/71 somt de verschillende takken van sociale zekerheid op, waarop de verordening van toepassing is. Uit artikel 4, lid 2, van deze verordening blijkt, dat daarbij telkens wordt gedoeld op de betrokken wetgeving in haar geheel, inclusief de bepalingen betreffende de terugbetaling van premies.

Ook al is de in artikel 10, lid 2, van verordening nr. 1408/71 bedoelde uitsluiting van terugbetaling bij voortzetting van de verzekeringsplicht in een andere Lid-Staat in het belang van de verzekerde, dit is niet het geval, wanneer de betrokkene in een andere Lid-Staat niet verplicht verzekerd is en bijgevolg ook niet als verplicht verzekerde aanspraak erop kan maken dat de voordien in een andere Lid-Staat vervulde tijdvakken van verzekering in aanmerking worden genomen.

Door de beperking van het recht op terugbetaling van premies op grond van het Duitse recht in geval van een ambtelijke dienstbetrekking in Duitsland worden onderdanen van andere Lid-Staten indirect gediscrimineerd, aangezien zij naar haar aard juist deze laatsten treft, die na gebruik te hebben gemaakt van het recht van vrij verkeer van werknemers, zich aansluiten bij de regelingen van andere Lid-Staten op het gebied van pensioenverzekering voor ambtenaren. Daarom zou alleen een uniforme toepassing van de terugbetaling van premies, zowel voor personen die in dienst treden van de Duitse overheid als voor degenen die in dienst treden van de overheid van een andere Lid-Staat, een inbreuk op het gemeenschapsrechtelijke discriminatieverbod kunnen uitsluiten.

Concluderend geeft de Commissie in overweging, de door de nationale rechter gestelde vraag te beantwoorden als volgt:

„De bepalingen van verordening (EEG) nr. 1408/71 moeten aldus worden uitgelegd, dat een recht op terugbetaling van premies naar het nationale recht van een Lid-Staat, dat gepaard gaat met de uitsluiting van het recht op vrijwillige verzekering krachtens de wetgeving van deze Lid-Staat op grond van de aansluiting bij een sociale-zekerheidsregeling voor ambtenaren, ook dan bestaat wanneer een verzekerde niet ingevolge de wetgeving van deze Lid-Staat, maar krachtens die van een andere Lid-Staat onder de sociale-zekerheidsregeling voor ambtenaren valt."

J. C. Moitinho de Almeida
rechter-rapporteur